

Nummer Toegang: Raad van Justitie

**Inventaris van het Hooggerechtshof van
Nederlands-Indië (Hoge Raad van Justitie)
1620 - 1809**

D.J. Kortlang

Arsip Nasional Republik Indonesia, Jakarta (c) 2003

This finding aid is written in Dutch.

INHOUDSOPGAVE

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF	5
Aanwijzingen voor de gebruiker	7
Openbaarheidsbeperkingen	7
Beperkingen aan het gebruik	7
Materiële beperkingen	7
Aanvraaginstructie	7
Citeerinstructie	7
Archiefvorming	9
Geschiedenis van de archiefvormer	9
Verwant materiaal	13
Beschikbaarheid van kopieën	13
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN	15
1 Memorialen of resoluties	16
2 Ingekomen en minuten of kopiën van uitgaande brieven	21
3 Instructies voor en regelgeving van de Raad van Justitie.	23
4 Sententies	25
5 Processtukken	26
6 Venduboeken	27

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Raad van Justitie

Periode:

1620 - 1809

Archiefbloknnummer:

Omvang:

10 meter; 172 inventarisnummers

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Archiefbewaarplaats:

Arsip Nasional Republik Indonesia (ANRI), Jakarta

Archiefvormers:

Hoogerechtshof van Nederlands-Indië

Samenvatting van de inhoud van het archief:

De Raad van Justitie te Batavia werd in 1620 opgericht. De Raad hield zich bezig met alle zaken, zowel civiel als crimineel, waarbij VOC-dienaren betrokken waren. De Raad fungeerde ook als hoofdrechtbank voor het octrooigebied en was dus daarmee ook de instantie voor appèl op sententies van lagere rechtbanken, zoals de schepenbank, landraden, arbitragezaken en van de raden van justitie in de diverse vestigingen in het octrooigebied. Het archief bevat memorialen, correspondentie, sententies, processtukken en venduboeken. Er zijn ook instructies en regelgeving van de Raad.

AANWIJZINGEN VOOR DE GEBRUIKER

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Alle archiefbescheiden behorend tot het archiefblok zijn volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

AANVRAAGINSTRUCTIE

De originele archiefstukken, beschreven in deze inventaris, kunnen worden aangevraagd, middels een aanvraagbriefje, in de studiezaal van het ANRI

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Arsip Nasional Republik Indonesia, Hoge Raad van Justitie, inv.nr. ...

VERKORT:

ID-JaAN, Raad van Justitie, inv.nr...

ARCHIEFVORMING***GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER***

De Raad van Justitie werd op 15 augustus 1620 ingesteld per besluit van de Hoge Regering als "Collegie van Commissarissen ofte Gerechtslyuden in 't fort" . In de wandeling werd de term " Raad van Justitie" vanaf 10 september 1626 gebruikt. Op 15 augustus 1809 werd zij door Daendels opgeheven en als algemene rechtbank voor geheel Nederlands-Indië vervangen door een nieuw opgerichte "Hoge Raad van Justitie" (later genoemd "Hooggerechtshof van Nederlands-Indië").

De raad bestond vanaf 1669 uit 9 compagniesdienaren, daarvoor uit 7 . De president (voorzitter) van het college moest een ordinaris lid van de Raad van Indië zijn. In de begintijd kwam het echter voor dat het een extra-ordinaris raad was. De vice-president was altijd een extra-ordinaris raad van Indië. De president kon de leden van de Raad van Justitie bijeenroepen wanneer hij wilde, hetzij in ordinaris of in extra-ordinaris vergadering. Hij bewaarde ook het zegel van de raad.

Een probleem was altijd de verbintenis van de leden met de regering. Er zijn voorstellen gedaan om de leden van de Raad van Justitie vrij te stellen van andere ambten. Zover is het echter nooit gekomen. De dispositie tot het benoemen van leden werd echter overgedragen aan de Heren XVII om toch enigzins een onafhankelijk lichaam te garanderen. Pas bij resolutie van de Heren XVII, dd. 27 september 1697, zijn finale regels gesteld. Het getal der leden werd op 9 gesteld. De president moest een ordinaris of extra-ordinaris lid van de Hoge Regering zijn. De benoeming en vervanging van leden was voorbehouden aan de Heren XVII. Zonder toestemming mochten ze geen andere taken uitvoeren. De tractementen werden verhoogd, en ook hun protocollaire positie. Bij aanstelling moest een nieuw lid een eed afleggen. Jaarlijks moesten alle leden een eed van zuivering doen. Het personeel van de Raad bestond uit een secretaris, 1 gezworen klerk, 7 klerken, 1 deurwaarder, 1 cipier, 2 geweldigers van de fiscaal, 1 geweldige van de waterfiscaal, 1 scherprechter en 1 inlands tolk. Bij resolutie van GG&R van 22 september 1665 zijn regels gesteld voor de secretaris van de Raad, voornamelijk betreffende de administratie van de financiën (boeten e.d.)

In de begintijd was de Raad vaak bemand door dienaren die weinig of geen juridische kennis hadden. Dit leidde in sommige gevallen tot rechterlijke dwalingen. Om hierin verbetering te brengen stelde de kamer Amsterdam in 1636 rechtsgeleerde Johan Maetsuijcker aan in de functie van pensionaris van de Raad van Justitie en stuurde hem naar Indië om de raadsheren rechtskundig te adviseren en tot enigheid te brengen. Tevens moest hij een ontwerp van procederen vervaardigen . Maetsuijcker stelde een ordonnantieboek samen, dat na goedkeuring door GG&R, tot aan het einde van de VOC als een soort wetboek voor het octrooigebied fungeerde .

De jurisdictie van de Raad gold direct Batavia en ommelanden en in tweede instantie het gehele octrooigebied als hogere rechtbank boven de raden van justitie ter plaatse. Alle zaken, zowel civiel als crimineel, waarbij compagnies-dienaren betrokken waren, kwamen in eerste instantie voor de Raad. In gemengde burgerlijke zaken, waarbij ook een niet VOC-dienaar betrokken was, werd in het geval de eiser een compagniesdienaar was de zaak behandeld voor de competente rechter van de verweerder (doorgaans de Schepenbank), in het omgekeerde geval was de Raad van Justitie de geeigende rechtbank. Burgers onderling waren vrij in de keuze van rechtbank. De Raad fungeerde als gezegd als hoofdrechtbank voor het octrooigebied en was dus daarmee ook de instantie voor appèl op sententies van lagere rechtbanken, zoals de schepenbank, landraden, arbitragezaken en van de raden van justitie in

de diverse vestigingen in het octrooigebied.

Op uitspraken van de Raad zelf stond alleen de mogelijkheid van appèl open als de zaak meer bedroeg dan 100 rijksdaalders. Daartoe moest toestemming gevraagd worden van de Hoge Regering. Het was lange tijd onduidelijk welke rechtbank of instantie in de Republiek deze zaken kon behandelen. In tegenstelling tot de West-Indische Compagnie waren de Staten-Generaal geen beroepsinstantie van VOC-rechtbanken. In de bekende zaak Bitter heeft het Hof van Holland zich ooit competent verklaard om zaken uit Indië in appèl te behandelen.

De Raad van Justitie was enigzins beperkt in haar autoriteit. De Hoge Regering behield aan zichzelf een aantal rechtshandelingen. Tevens was de Hoge Regering gerechtigd om pardonnen of mitigaties te verlenen in zaken waar de doodstraf uitgesproken was.

De gerechtelijke procedure was strikt, eerst moesten alle stukken schriftelijk ingediend zijn om tot "staat van wijsen" te komen. Een lid van de raad examineerde als commissaris de stukken en rapporteerde zijn bevindingen in de Raad. Over dit advies werd gedelibereerd en men kwam vervolgens tot een uitspraak.

De Raad volgde zowel in rechtspleging als in jurisprudentie het Hollandse recht.

De fiscaal

Volgens instructie van 1617 moest de 4e raad van Indië een persoon zijn die juridisch redelijk geschoold was. Hij werd aangewezen als fiscaal, een soort officier van justitie. Later werd vaak het jongste lid van de Raad van Indië als fiscaal benoemd. In 1661 werd het ambt gesplitst in een water- en een landfiscaal. Beide fiscaals hadden in civiele zaken een stem in de Raad van Justitie, behalve als zij zelf betrokken waren bij een zaak. De fiscaals hadden een aantal suppoosten in dienst; 14 "kaffers" (negers) voor de (land)fiscaal van Indië en 4 voor de waterfiscaal.

VERWANT MATERIAAL

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN
ARCHIEFBESTANDELEN

1 MEMORIALEN OF RESOLUTIES

1-16	Minuut-memorialen. 1734 - 1795	16 banden
1	1734 november 11 - 1738 Met inhoudsopgave.	
3	1768 De resoluties zijn wel getekend.	
4	1769 Met register op trefwoorden.	
5	1770 Met bladwijzer en register op trefwoorden.	
6	1771	
7	1772 Met bladwijzer en register op trefwoorden.	
8	1773	
9	1774	
10	1775 Met register op trefwoorden.	
11	1775 Met register op trefwoorden.	
12	1776 Met register op trefwoorden.	
13	1777 De resoluties zijn wel getekend. Op de rug van de band staat echter "minuut". Er bestaat ook een net-exemplaar.	
14	1778 Met register op trefwoorden.	
15	1788 Kladversie	
16	1795	
2	z.d. Met inhoudsopgave. Met register op trefwoorden.	
17-82	Net-memorialen. 1704 - 1809	66 banden
17	1704 september 18 - 1714 april 24	
18	1717 maart 19 - 1720 april 26 Met inhoudsopgave (achterin).	
19	1720 juni 29 - 1723 april 13 Met register op trefwoorden.	
20	1723 april 13 - 1726 september 3 Letter "E".	
21	1726 september 16 - 1730 april 18 Letter "F". Met register op trefwoorden.	
22	1730 mei 2 - 1731 juli 28 Letter "G". Met register op trefwoorden.	
23	1731 oktober 5 - 1732 augustus 29 Letter "H". Met register op trefwoorden.	
24	1732 september 1 - 1734 september 10 Letter "J". Met register op trefwoorden.	

25	1734 november 1 - 1735 januari 13 Letter "K". Met inhoudsopgave.
26	1734 november 14 - 1738 december 3 Met register op trefwoorden.
27	1743 Met register op trefwoorden.
28	1744 Letter "P". Met inhoudsopgave. Niet helemaal duidelijk of minuut of net-exemplaar. Er zijn doorhalingen.
29	1746 Letter "R". Met register op trefwoorden.
30	1747 Met register op trefwoorden.
31	1748 Met inhoudsopgave.
32	1751 Met inhoudsopgave.
33	1752 Met register op trefwoorden.
34	1753 Met inhoudsopgave.
35	1754 Met inhoudsopgave.
36	1755 Met inhoudsopgave.
37	1756 Met register op trefwoorden.
38	1757 Letter " CC." Met inhoudsopgave.
39	1758
40	1759 Met inhoudsopgave.
41	1760 Met inhoudsopgave.
42	1761 Met inhoudsopgave.
43	1763 Met inhoudsopgave.
44	1765 Met inhoudsopgave.
45	1766
46	1767 Met bladwijzer en register op trefwoorden.
47	1768 Met bladwijzer en register op trefwoorden.
48	1769 Met bladwijzer en register op trefwoorden.
49	1770 Met register op trefwoorden.
50	1771 Met bladwijzer en register op trefwoorden.

51	1772	Letter "PP". Met register op trefwoorden.
52	1774	Letter "UU". Met bladwijzer en register op trefwoorden.
53	1775	Met register op trefwoorden.
54	1776	Met register op trefwoorden.
55	1777	Met bladwijzer en register op trefwoorden.
56	1779	Letter "AAA". Met register op trefwoorden.
57	1780	Met register op trefwoorden.
58	1781	Met inhoudsopgave. Resoluties getekend door de president en de secretaris.
59	1782	Met register op trefwoorden.
60	1783	Met register op trefwoorden.
61	1784	Met inhoudsopgave.
62	1785	Met register op trefwoorden.
63	1786	Met register op trefwoorden.
64	1787	Met register op trefwoorden.
65	1790	Met inhoudsopgave. Getekend door de president en de secretaris.
66	1792	
67	1793	Met register op trefwoorden. Getekend door de president.
68	1794	Met inhoudsopgave.
69	1796	
70	1797	Met register op trefwoorden.
71	1798	
72	1799	Met register op trefwoorden.
73	1800	Letter "WWW".
74	1801	Met bladwijzer en register op trefwoorden.
75	1801	Met bladwijzer en register op trefwoorden.
76	1803	Met register op trefwoorden.
77	1804	

	78	1805	Met register op trefwoorden.	
	79	1806	Met register op trefwoorden.	
	80	1807		
	81	1808	Letter "EEEE". Met register op trefwoorden.	
	82	1809 augustus 23 - 1809 november 22	Fragment. Gedeeltelijk getekend.	
83-112		Kopie-memorialen. 1704 - 1791		32 banden en 1 pak
	83	1704 - 1714		
	84	1714 maart 19 - 1717 april 26	Met inhoudsopgave.	
	85	1717 mei 11 - 1720 juni 11	Met inhoudsopgave.	
	86	1720 juni 29 - 1726 december 9	Met inhoudsopgave. Met stuk inhoudsopgave van andere band.	
	87	1723 april 3 - 1726 augustus 27	Met inhoudsopgave.	
	88	1726 september 10 - 1730 april 8		
	89	1731 oktober 24 - 1732 juli 30		
	90	1752		
	91	1753		
	92	1754	Niet volledig.	
	93	1755	Met lege omslag voor het jaar 1756.	
	94	1756		
	95	1757 juli 6 - 1757 december 14	Fragment	1 pak
	96	1758	Met inhoudsopgave.	
	97	1759	Met inhoudsopgave.	
	98	1760		3 banden
	99	1761		2 banden
	100	1764	Met inhoudsopgave.	
	101	1767		
	102	1769	Met inhoudsopgave.	
	103	1770	Met bladwijzer en register op trefwoorden.	
	104	1771 maart 24 - 1771 december 31	Niet volledig.	
	105	1772	Met register op trefwoorden.	
	106	1773 februari 6 - 1773 december 31	Voorkant ontbreekt.	

	107	1774		
	108	1775	Onvolledig, maanden juli tot midden december ontbreken. Met bladwijzer en register van trefwoorden.	
	109	1778	Met register op trefwoorden.	
	110	1779	Met register op trefwoorden.	
	111	1780		
	112	1791		
113-119	Kopie-memorialen [serie 2]. 1715 - 1764			5 banden, 1 pak en 1 omslag.
	113	1715 februari 12 - 1720		
	114	1726 - 1730	Verkeerd ingebonden. Gepagineerd 2002-2397.	
	115	1733 maart 4 - 1735 januari 5	Gepagineerd 2398-2877.	
	116	1735 januari 11 - 1736 april 15	Gepagineerd 2873-3390.	
	117	1759		
	118	1760	Niet volledig.	1 omslag
	119	1764	Met inhoudsopgave.	1 pak

2 INGEKOMEN EN MINUTEN OF KOPIËN VAN UITGAANDE BRIEVEN

- 120-121** "Consideratiën en Advijzen" Ingekomen adviezen of commissoriale rapporten met rechtskundig advies betreffende lopende gerechtszaken.
1781 - 1807 2 banden
120 1781 - 1792
121 1781 - 1807
- 122** Brief van de schepenbank met verzoek om toezending afschriften van stukken betreffende de zaak van de Chinees Yo Soeiteek.
1804 1 stuk
- 123-126** Briefwisseling met de Hoge Regering/Hoge Commissie.
1712- 1798 3 banden en 1 stuk
123 . Ingekomen stukken van de Hoge Regering, afschriften,
1712 augustus 1 - 1798 februari 9
124 . Ingekomen brieven van de Hoge Regering,
1749 juni 17 - 1766 mei 9
125 . Brief van de Raad van Justitie aan Gouverneur-Generaal en Raden
inzake onenigheid tussen de Raad en de water-fiscaal, minuut of
kopie.
1777 maart 3
126 . Brief van de Raad van Justitie aan de Commissarissen-generaal
[Hoge Commissie], minuut.
1796 november 2 1 stuk
- 127-128** Briefwisseling met Raden van Justitie in het octrooigebied.
1749 - 1794 2 banden
127 . "Afgaande Indiaasch Brieven boek". Minuten van uitgaande
stukken naar Raden van Justitie in het octrooigebied.
1749 juli 4 - 1785 juni 18
128 . "Aankomend Indiaasch Brievenboek"; Ingekomen stukken van
Raden van Justitie in het octrooigebied.
1777 januari 15 - 1794 april 15
- 129-136** Minuten van uitgaande brieven aan de Heren XVII [en taakopvolgers].
1713 - 1799 8 banden
Er zijn twee -gedeeltelijk overlappende - series. Een serie is geschreven op groot
formaat bladen. De tweede serie is op folioformaat.
129 . Folio 1.
1713 - 1727
130 . Folio 2.
1729 - 1736 juli 17
131 . Folio 3.
1738 - 1767
Inliggend 2 repertoria, waarvan 1 van later datum, met verwijzing
naar data.
132 . Folio 4.
1755 - 1757
Fragment. Voorkant ontbreekt.
133 . Folio 5.

-
- 1768 mei 9 - 1782 december 30
"Copie-brieven" . Letter "B".
- 134** . Folio 6.
- 1783 augustus 4 - 1799
- 135** . Groot 1.
- 1736 januari 4 - 1744 november 30
- 136** . Groot 2.
- 1767 augustus 9 - 1782 december 30
Ook enkele brieven aan andere instanties in Patria.
- 137** Verhoog van Joan de Mauregnault gericht aan Gouverneur-Generaal en Raad
betreffende de "Ceylonese bloedraad" uit de periode van gouverneur Petrus
Vuijst, afschrift.
1731 november 20 1 stuk
Niet duidelijk of dit stuk bij het archief van de Raad van Justitie hoort.

3 INSTRUCTIES VOOR EN REGELGEVING VAN DE RAAD VAN JUSTITIE.

- 138-139** Extract-resoluties van de Hoge Regering.
(1667) 1715 - 1733
- 138** (1667) 1715 - 1724 1 band
Onvolledig.
- 139** 1732 - 1733 1 omslag
- 140** "Blaffert" Register met besluiten en verordeningen, in de vorm van extracten uit de resoluties, betreffende rechtspleging en procedures van de Raad van Justitie.
1668 - 1778 1 band
Voorin eed en gebed van de vergadering. Waarschijnlijk vervaardigd in 1778.
- 141-142** Extract-resoluties uit de memorialen.
1693 - 1766 2 banden
- 141** 1693 - 1745
De chronologische volgorde is niet duidelijk, wellicht verkeerd ingebonden. Eerst loopt de band tot 1745 en begint dan weer met extracten uit de periode 1704 - 1714.
- 142** 1763 - 1766
Letter " D" .
- 143** Commissoriaal rapport van Hasselaar en Fockens uitgebracht aan de Hoge Regering betreffende het appèlrecht op de schepenbank, afschrift.
1765. 1 band
Het is niet duidelijk of dit stuk wel in het archief van de Raad van Justitie hoort.
- 144** Rapport van de extra-ordinaris Raden David Johan Smits en Jan Hendrik Rock over de manier van procederen uitgebracht aan de Hoge Regering, afschrift.
1778 december 31 1 pak
Met register van bijlagen. Bijlagen zelf ontbreken. Bevat advies om een commissie uit de Raad van Justitie in te stellen die tot taak zal hebben de regels van het procederen vast te leggen. Niet duidelijk of dit stuk in dit archief thuishoort.
- 145** Instructie voor de Raad van Justitie te Batavia, vastgesteld door de Heren XVII.
1798 augustus 20 1 stuk.
" Gearresteerd binnen de stad Amsterdam".
- 146** Instructie voor de Hoge Raad, gedrukt, met afschriften van ingekomen brieven van Gouverneur Daendels over diverse zaken betreffende de Hoge Raad.
1809 1 stuk
Hoge Raad was de nieuwe naam van de Raad van Justitie in de Bataafs-Franse periode.
- 147-150** "Schets ofte ruw ontwerp van een instructie voor de justitieele raden op de buitencomptoiren van Nederlands India"; Ontwerp-instructie voor de Raden van Justitie in de buitencomptoiren.
[18e eeuw] 7 banden
- 147** Deel 1-4. Deel 1 is getiteld " zoo nopens de manier van procederen beide in't civiel en crimineel als andersints om ook de respectie

-
- politiquen Raaden voor zoo verre haar eningzints concerneert te dienen ter narigt en observatie".
Delen 2-4 zijn gelijk aan inv.nrs. 148-150.
- 148** Deel 2 "de manier van 't procederen in 't civiel totdat de processen volkomen in staat van wijsen zijn gebracht".
18e eeuw
- 149** Deel 3 " vervattende de manier van procederen in 't civiel nadat de processen ter eerste instantie in staat van wijsen zijn gebracht".
- 150** Deel 4 " vervattende de manier van procederen in 't crimineel met het geen daar toe relatie geeft".
- 151** "Catechismus van het regt in vragen en antwoorden"; Rechtskundig leerboek.
eind 18e eeuw 1 pak
Lijkt afkomstig uit Utrecht gezien sommige vragen. Niet duidelijk of dit behoort tot archief Raad van Justitie.
- 152** Ingekomen advies betreffende reglementering van politie en justitie.
z.d. 1 stuk
- 153** "Maniere van procederen voor de Raad van Justitie".
zonder datum 1 band
Met repertorium.

4 SENTENTIES

- 154-163** Civiele sententies
1764 - 1799 10 banden
- 154** 1764 juni 18 - 1764 december 19
Letter "E". Met index.
- 155** 1765
Letter "F".
- 156** 1768 juli 28 - 1769 augustus 30
Letter "H". Met index.
- 157** 1773 maart 6 - 1777 oktober 23
Met index.
- 158** 1776 - 1785
Met index. Op de rug van deze band staat "1783".
- 159** 1778 - 1779
Met index.
- 160** 1780 - 1782
Met index.
- 161** 1786 - 1789
Met index.
- 162** 1790 - 1795
Met index.
- 163** 1796 - 1799
Met index.
- 164** Criminele sententies.
1778 juli 1 - 1785 januari 19 1 band
Met index op voornaam.

5 PROCESSTUKKEN

- 165** Extract uit verzoekrol betreffende appointement van Johannes Hermannus Binninghoff.
1716 augustus 31 1 stuk
- 166** Diverse losse processtukken.
1728 - 1809 1 pak
Gepagineerd. Waarschijnlijk in 19e eeuw bij elkaar gevoegde losse stukken.
Bevat veel declaraties van kosten door procureurs.
- 167** Processtukken betreffende een criminele zaak tegen de slaaf Fortuijn van Boegis.
1772 - 1773 1 omslag
- 168** Stukken betreffende de secrete resolutie van de Hoge Regering in de zaak van de Pruisische schipper Samuel Nuske tegen de advocaat-fiscaal Jan Cornelis Luijken, met retro-acta, afschriften.
1784 - 1785 1 omslag
- 169** Register van kopie-stukken in de zaak van Willem Popkens, waterfiscaal, optredend als advocaat-fiscaal contra de gedaagde Willem Jacob Andriessen, commandeur en opperequipagemeester.
1796 1 stuk
- 170** Processtukken betreffende de zaak van de mishandeling van het raadslid Frans van Stipriaan op het schip "America" gaande van Philadelphia naar Batavia.
1802 1 omslag
Stukken genummerd letter "U" en letter "W".

6 VENDUBOEKEN

- 171-172** Registers van venduties gehouden ten overstaan van commissarissen van de Raad van Justitie, met indices.
1795 - 1806 2 banden
- 171** . Insolvente boedels.
1795 november 14 - 1806 oktober 25
- 172** . Bij parate executie.
1795 november 25 - 1806 augustus 23